२०१९-२०२०
एम ए मराठी (श्रेयांक पद्धती) प्रथम वर्ष
अभ्यासक्रम

प्रथम सत्र

अभ्यासपत्रिकेचा क्रमांक	अभ्यासपत्रिकेचे नाव/ शीर्षक	श्रेयांक / गुण
एम आर १ अनिवार्य	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	४ श्रेयांक / १०० गुण
एम आर २ अनिवार्य	समाजभाषाविज्ञान	४ श्रेयांक / १०० गुण
एम आर ३ अनिवार्य	मुद्रीतशोधन	४ श्रेयांक / १०० गुण
एम आर ४ ऐच्छिक एम आर ४.१ एम आर ४.२ एम आर ४.३ एम आर ४.४ एम आर ४.५	खालील अभ्यासपत्रिकांपैकी एक अभ्यासपत्रिका अभ्यासावी. साठोत्तरी साहित्यप्रवाह (विज्ञान, मुस्लिम, ख्रिस्ती) जागतिकीकरणातील साहित्य मराठवाडा: प्रदेश आणि साहित्य ग्रामीण साहित्य वाङ्मयीन नियतकालिके	४ श्रेयांक / १०० गुण
Open Elective from other Department or School	विद्यार्थ्याने संकुलातील इंग्रजी, फ्रेंच, स्पॅनिश विषयाच्या अथवा अन्य संकुलातील एका अभ्यासपत्रिकेचा अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.	२ श्रेयांक / ५० गुण
Viva voce	मौखिकी (सत्रातील अभ्यासपत्रिकांवर आधारित)	२ श्रेयांक / ५० गुण
	एकूण	२० श्रेयांक / ५०० गुण

मराठी - प्रथम सत्र – खुले श्रेयांक

अभ्यासपत्रिकेचा क्रमांक	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	श्रेयांक / गुण
MR – OE 1	मराठी भाषिक कौशल्ये: संज्ञापन कौशल्ये	२ श्रेयांक / ५० गुण
MR – OE 2	लिंगभाव: संकल्पना आणि स्वरूप	२ श्रेयांक / ५० गुण
MR – OE 3	लोकप्रिय साहित्य	२ श्रेयांक / ५० गुण
MR – OE 4	मराठी साहित्य आणि संस्कृती	२ श्रेयांक / ५० गुण

सत्र दुसरे

अभ्यासपत्रिकेचा क्रमांक	अभ्यासपत्रिकेचे नाव/ शीर्षक	श्रेयांक / गुण
एम आर ५ अनिवार्य	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	४ श्रेयांक / १०० गुण
एम आर ६ अनिवार्य	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	४ श्रेयांक / १०० गुण
एम आर सात७ अनिवार्य	चळवळींचे साहित्य	४ श्रेयांक / १०० गुण
एम आर ८ ऐच्छिक एम आर ८.१ एम आर ८.२ एम आर ८.३ एम आर ८.४ एम आर ८.५	खालील अभ्यासपत्रिकांपैकी एक अभ्यासपत्रिका अभ्यासावी. मराठी बोली आणि साहित्य बालकुमार साहित्य प्रदेशिक साहित्य वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास अमराठी प्रांतातील मराठी साहित्य.	४ श्रेयांक / १०० गुण
Open Elective from other Department or School	विद्यार्थ्यांने संकुलातील इंग्रजी, फ्रेंच, स्पॅनिश विषयाच्या अथवा अन्य संकुलातील एका अभ्यासपत्रिकेचा अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.	२ श्रेयांक / ५० गुण
Viva voce	मौखिकी (सत्रातील अभ्यासपत्रिकांवर आधारित)	२ श्रेयांक / ५० गुण
	एकूण	२० श्रेयांक / ५०० गुण

मराठी – द्वितीय सत्र – खुले श्रेयांक

अभ्यासपत्रिकेचा क्रमांक	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	श्रेयांक / गुण
MR – OE 5	मराठी भाषिक कौशल्ये : संवाद व लेखन कौशल्ये	२ श्रेयांक / ५० गुण
MR – OE 6	आंबेडकरी साहित्य	२ श्रेयांक / ५० गुण
MR – OE 7	इंटरनेट आणि मराठी भाषा	२ श्रेयांक / ५० गुण
MR – OE 8	मराठीचे व्याकरण	२ श्रेयांक / ५० गुण

प्रथम सत्र **--**

एम आर १ अनिवार्य

मध्ययुगीन मराठी वाड्मयाचा इतिहास

Outcome: निष्पत्ती

१. मध्ययुगीन संत आणि त्यांची चळवळ यातील सहसंबंध लक्षात घेता येतील.

२. संत साहित्याचे योगदान कळून येईल.

३. संतांच्या सामाजिक जाणिवेचे स्वरूप लक्ष्यात येईल.

४. मध्ययुगीन काळातील मराठी साहित्याचे स्वरूप लक्षात येईल.

५. भक्ती संप्रदायांचे साहित्यिक योगदान कळून येईल.

अभ्यास घटकः

1. प्रारंभ काळ
2. विविध भक्ती संप्रदाय व त्यांचे वाड्मयीन कार्य
3. मध्ययुगीन राजकीय कालखंड आणि साहित्यनिर्मिती
4. मध्ययुगीन काव्य वाड्मय प्रकार आणि प्रवृत्ती
5. मध्ययुगीन गद्य वाड्मय प्रकार आणि प्रवृत्ती

सदर अभ्यासपत्रिकेत पुढील साहित्यप्रकार व भक्ती संप्रदायांचा अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.

1.संतसाहित्य,

2.नाथ, महानुभाव, वारकरी, दत्त आणि समर्थ संप्रदाय. 3.यादव, बहामनी, शिव, पेशवे आणि आंग्लकालीन मराठी

साहित्य.(संत, पंत आणि तंत) इ.

संदर्भग्रंथ

प्राचीन मराठी वाड्मयाचा इतिहास -प्र.न. जोशी

ओवी ते लावणी- श्रीधर रंगनाथ कुलकर्णी

प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप - ह.श्री. शेणोलीकर

नाथ संप्रदाय- म.रा. जोशी

पंडिती काव्य- संपादक के. ना. वाटवे

मराठी शाहिरी वाङ्मय- म. रा .सहस्त्रबुद्धे

सातीग्रंथ स्वरूप आणि समीक्षा - कृ.पां.देशपांडे

एम आर २ अनिवार्य

समाजभाषाविज्ञान

Outcome: निष्पत्ती

१. समाज आणि भाषा यांचे सहसंबंध लक्षात येतील.

२. भाषेचे व्यक्तीच्या विकासात असणारे योगदान कळून येईल.

३. भाषेविषयीचे गैरसमज दूर होतील.

४. भाषाविज्ञानाचे कार्य समजून येईल.

५. समाज आणि भाषा यांचे सहसंबंध कळून येतील.

अभ्यास घटकः

1. भाषाविज्ञानातील प्रमुख प्रवाह – परिचय
2. भारतीय भाषाविज्ञान, तौलनिक भाषाविज्ञान, संरचनात्मक भाषाविज्ञान, उपयोजित भाषाविज्ञान समाजभाषाविज्ञानः संकल्पना
3. भाषिक सापेक्षतावाद, भाषिक वर्तन, संदेशवहनक्षमता, भाषिक भांडार, भाषा आणि सामाजिक घडण, भाषिक नियोजन
4. भाषाः एक सामाजिक प्रक्रिया, व्यक्ती आणि भाषा, वर्गव्यवस्था आणि भाषा, जातिव्यवस्था आणि भाषा, लिंग आणि भाषा, भाषेतील निषिद्धता, भाषिक समाज, मराठी भाषक समाज
5. भाषाः स्वरुपभेद, प्रमाणभाषेची संकल्पना, भाषा व बोली, बोली भूगोल, व्यवसाय आणि बोली, सांकेतिक बोली
6. भाषा – संपर्क : भाषासंपर्काचे स्वरुप, द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता, भाषाद्वित्व, भाषामिश्रण, भाषाप्रदूषण, भाषाशुद्धी, संपर्क भाषा, पिजीन आणि क्रियॉल भाषा.

संदर्भ ग्रंथः

भाषाविज्ञान परिभाषा कोश – डॉ. कविता रस्तोगी

भाषाविज्ञान व वाङ्मयविद्या परिभाषा कोश – भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन

समाजभाषाविज्ञानः प्रमुख संकल्पना - वरखेडे डॉ रमेश,

भाषा आणि संस्कृती - कालेलकर डॉ ना. गो.

भाषाः इतिहास आणि भूगोल- कालेलकर डॉ ना. गो.

सामाजिक भाषाविज्ञान - जोशी, डॉ प्रभाकर, गोखले डॉ चारुता

वैखरीः भाषा आणि भाषाव्यवहार - केळकर डॉ अशोक

भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षणः महाराष्ट्र - जाखडे अरुण (संपा.)

बोलीः समाज, साहित्य आणि संस्कृती - सार्वेकर, डॉ कैलास

मराठी भाषाः संचित आणि नव्या दिशा - कुवळेकर विजय (संपा.)

भयंकर सुंदर मराठी भाषा - पुंडे, द. दि.

बेलभाषा - बेलवलकर सुमन

संदर्भ: मराठी भाषा - पी. विठ्ठल

भाषाचिंतन – केशव सखाराम देशमुख

एम आर ३ अनिवार्य

मुद्रितशोधन

Outcome: निष्पत्ती

१. या अभ्यासपत्रिकेमुळे विद्यार्थ्यांना लेखनविषयक नियमांचा परिचय होईल.
२. शुद्ध लेखनाचे महत्त्व कळेल.
३. भाषा आणि व्याकरणाविषयी त्यांचे आकलन वाढेल.
४. मुद्रित शोधन करता येईल.
५. शुद्धलेखन विषय नियमांची माहिती होईल.

अभ्यासघटक :

१ शुद्ध मुद्रणाचे महत्त्व

२ मुद्रित- शोधकाची गुणवैशिष्ट्ये

३ मुद्रितशोधन कसे करावे?

४ मुद्रितशोधनाचे प्रकार

५ शुद्धलेखनविषयक नियम

४ विरामचिन्हे

संदर्भग्रंथ

१ मुद्रितशोधन भाग- १, य.ए. धायगुडे, पुना प्रेस ओनर्स, पुणे

२ मुद्रितशोधन भाग- २, य.ए. धायगुडे, पुना प्रेस ओनर्स, पुणे

३ मराठी शुध्दलेखन प्रदीप, अरुण फडके, नितीन प्रकाशन, पुणे

४ उपयोजित मराठी, प्रकाश मेदककर, विद्या बुक्स, औरंगाबाद

एम आर ४.१ ऐच्छिक

साठोत्तरी साहित्यप्रवाह (विज्ञान, मुस्लिम, ख्रिस्ती)

Outcome: निष्पत्ती

१. साहित्य प्रवाहाच्या संकल्पनेची ओळख होईल.
२. विविध साहित्य प्रवाह आणि साहित्यिक यांचे मूल्यमापन कसे करावे याबाबत दृष्टीकोन विकसित होईल.
३. विशिष्ट लेखकाची स्थाननिश्चिती कशी करावी याचे आकलन होईल.
४. साहित्य चळवळीच्या उद्याची कारणमीमा करता येईल.
५. विशिष्ट लेखकांचे योगदान तपासता येईल.

अभ्यास घटकः

1. साहित्यप्रवाह : संकल्पना आणि स्वरूप, व्याप्ती व मर्यादा.
2. साहित्यप्रवाह : उदयाची कारणे.
3. मराठी साहित्य प्रवाहांचा परिचय : नवसाहित्य, महानगरीय साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य, जैन साहित्य, ख्रिस्ती साहित्य, मुस्लिम साहित्य, जनसाहित्य, मार्क्सवादी साहित्य, विज्ञान साहित्य, कामगारांचे साहित्य इ.
4. पुढील साहित्यकृतींचा अभ्यास अपेक्षित आहे

   अ. विज्ञान साहित्य

   रिफ्लेक्टर्स (विज्ञान कथासंग्रह) – शरद पुराणिक, परम मित्र पब्लिकेशन्स, ठाणे

   ब. मुस्लीम साहित्य

   गझल वेदना (गझल संग्रह) – ए. के. शेख, महाजन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे

   क. ख्रिस्ती साहित्य

   तांबड्या समुद्राच्या किना-यावर (कविता संग्रह) – सायमन मार्टिन, सहयोग प्रकाशन,वासई

संदर्भग्रंथ

साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील प्रवाह – शरणकुमार लिंबाळे

साहित्य व सामाजिक संदर्भ – रा. ग. जाधव

साहित्याचे सामाजिक व सांस्कृतिक अनुबंध – म. सु. पाटील
साहित्याचा अभ्यास – र. बा. मंचरकर सद्भाव ग्रंथ
साहित्य: प्रकृती आणि प्रवृत्ती – गंगाधर पानतावणे
मराठी साहित्य: इतिहास आणि संस्कृती – वसंत आबाजी डहाके
साहित्यातील नवप्रवाह – (संपा) सुजाता चव्हाण, आरेफ शेख, विद्यादेवी कांबळे
आंबेडकरी साहित्यातील जीवनमूल्ये – अशोक इंगळे
धर्म ख्रिस्ताचा, विचार साहित्याचा – सुनील आढाव
वाङ्मयीन प्रवृत्ती: तत्वशोध – केशव मेश्राम, पी. विठ्ठल, ऋषिकेश कांबळे, ललित अधाने
साहित्य आणि अस्तित्वाभान – दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
साहित्य, समाज आणि संस्कृती – (संपा) मनोहर जाधव, केशव देशमुख, ऋषिकेश कांबळे
मुस्लिम मराठी साहित्य – अक्रम पठाण
मुस्लिम मराठी साहित्य: परंपरा स्वरूप आणि लेखकसूची – फ. म. शहाजिंदे

एम आर ४.२ ऐच्छिक

जागतिकीकरणातील साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१. जागतिकीकरण म्हणजे काय ही संकल्पना स्पष्ट होईल.
२. जागतिकीकरणचा भाषा आणि साहित्य यावर कसा प्रभाव पडला याचा अभ्यास होईल.
३. मराठीतील काही महत्त्वाच्या साहित्यकृतींचा या संदर्भात अभ्यास करता येईल.
४. जागतिकीकरणाच्या संदर्भात निवडक साहित्यकृतींचे सूक्ष्म आकलन करता येईल.

अभ्यासघटक

१. जागतिकीकरण: संकल्पना
२. जागतिकीकरण: भाषा आणि साहित्य यांच्याशी अनुबंध
३. जागतिकीकरणाचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव
४. जागतिकीकरणाचे मराठी साहित्यातील चित्रण
५. पुढील साहित्य कृतींचा अभ्यास अपेक्षित आहे
    १. या रुममध्ये आलं की लाईफ सुरु होतं - हेमंत दिवटे, अभिधानंतर प्रकाशन, मुंबई
    २. या अनाम शहरात – प्रदीप आवटे, आटपाट प्रकाशन, जेऊर
    ३. पांढरकवड्या – विजय जाधव, गाव प्रकाशन, औरंगाबाद

संदर्भग्रंथ
नवं जग, नवी कविता – विश्राम गुप्ते
जागतिकीकरणाचा मराठी भाषा व साहित्यावरील प्रभाव – वासुदेव वले
जागतिकीकरण आणि मराठी साहित्य – (संपा) शरद गायकवाड , सुनील शिंदे
अगतिकांचे जागतिकीकरण – दि. पु. चित्रे
सांस्कृतिक अस्मिता आणि जागतिकीकरण – मकरंद साठे
देशीयता ते जागतिकीकरण – मदन कुलकर्णी
जागतिकीकरण, बदलते सामाजिक वास्तव आणि समकालीन मराठी कविता- पी. विठ्ठल
मराठी कविता: समकालीन परिदृश्य – पी. विठ्ठल

एम आर ४.३ ऐच्छिक

मराठवाडाः प्रदेश आणि साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१ साहित्यनिर्मिती आणि प्रदेश यांचे सहसंबंध कळून येतील.

२ मराठवाडा प्रदेशाचे वेगळेपण लक्षात येईल

३ मराठवाड्यातील महत्वाच्या लेखकांच्या लेखनाचा विस्ताराने अभ्यास होईल.

४. मराठवाड्यातील लेखकांचे योगदान तपासता येईल

५. मराठवाड्यातील लेखकांचे वेगळेपण नोंदवता येईल.

अभ्यास घटकः

१. मराठवाडा : इतिहास आणि भूगोल
२. मराठवाड्यातील साहित्य : परंपरा
३. मराठवाडा मुक्ती संग्राम आणि मराठी साहित्य
४. मराठवाड्यातील महत्वाचे लेखक: मराठी साहित्याला योगदान
५. खालील साहित्यकृतींचा अभ्यास अपेक्षित आहे

अ. रक्त आणि पाऊस – (कथासंग्रह)नागनाथ कोत्तापल्ले, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

आ. जोहार – (कादंबरी)सुशील धसकटे, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे

इ. भुई – (कवितासंग्रह)जयराम खेडेकर, ऊर्मी प्रकाशन, जालना

ई. समाजस्वास्थ्य – (नाटक) – अजित दळवी, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई

संदर्भग्रंथ

मराठवाड्यातील साहित्य – (संपा) प्रल्हाद लुलेकर, सतीश बडवे

मराठवाडयाचे साहित्य –(संपा) मिलिंद कांबळे

मराठवाडा एक शोध – अरुणचंद्र पाठक

मराठवाडा साहित्य संमेलनांची अध्यक्षीय भाषणे – (संपा) नरेंद्र चपळगावकर

मराठवाड्याची कथा – (संपा) वासुदेव मुलाटे

मराठवाड्यातील कविता – (संपा) फ. म. शहाजिंदे

नागनाथ कोत्तापल्ले : साहित्य व समीक्षा – शंकर राऊत

नागनाथ कोत्तापल्ले: साहित्य, स्वरूप आणि समीक्षा – (संपा) तुषार चांदवडकर, पृथ्वीराज तौर

एम आर ४.४ ऐच्छिक

ग्रामीण साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१ ग्रामीण साहित्य ही संकल्पना स्पष्ट होईल.

२. मराठी ग्रामीण साहित्याचे वेगळेपण लक्षात येईल.

३. ग्रामीण साहित्याचा अभ्यास कसा करावा याबाबत दृष्टी विकसित होईल.

४. ग्रामीण साहित्य चळवळीचे आकलन होईल.

५. महत्वाच्या ग्रामीण साहित्यिकांच्या लेखनाची ओळख होईल.

अभ्यास घटकः

१. ग्रामीण साहित्य : संकल्पना
२. ग्रामीण साहित्य चळवळ
३. ग्रामीण साहित्याचा इतिहास : कथा, कविता, कादंबरी आणि नाटक
४. पुढील साहित्य कृतींचा अभ्यास अपेक्षित आहे
   अ. खरडछाटणी – कादंबरी –नामदेव माळी, मनोविकास प्रकाशन, पुणे
   आ. वृषभसुक्त – कवितासंग्रह – विठ्ठल वाघ, सुविद्या प्रकाशन, सोलापूर
   इ. ईगीन – कथासंग्रह – महादेव मोरे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
   ई. आकडा - एकांकिका राजकुमार तांगडे –, जनशक्ती, औरंगाबाद

संदर्भ ग्रंथ

ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध – नागनाथ कोत्तापल्ले
ग्रामीण साहित्य : लेखिकांची निर्मिती – प्रतिमा इंगोले
जागतिकीकरण : ग्रामीण साहित्य – (संपा) प्रवीण बनसोड, शांतरक्षित गावंडे
ग्रामीण साहित्य आणि संस्कृती – मोहन पाटील
ग्रामीण साहित्य: मुल्य आणि अभिरुची – नानासाहेब सूर्यवंशी
ग्रामीण साहित्य – रा. रं. बोराडे
ग्रामीण साहित्य : स्वरूप व दिशा – वासुदेव मुलाटे
ग्रामीण साहित्य: एक चिंतन – द. ता. भोसले

एम आर ४.५ ऐच्छिक

वाङ्मयीन नियतकालिके

Outcome: निष्पत्ती

१. नियतकालीकांचे महत्व लक्षात येईल.
२. नियतकालिकांनी मराठी साहित्याला दिलेले योगदान कळून येईल.
३. नियतकालिकांचे स्वरुप लक्षात येईल.
४. नियतकालिकांचे कार्य लक्षात येईल.
५. निवडक नियतकालिकांची वाटचाल कळून येईल.

अभ्यास घटकः

1. मराठी नियतकालिकांचा संक्षिप्त परिचय
2. साहित्यिक, संस्था, वाचक, जाहिराती यांच्या स्वरूपासंबंधी ओळख.
3. नियतकालिकांमध्ये काळानुरूप घडत गेलेले बदल.
4. नियतकालिकांची गरज आणि पसंती.
5. नियतकालिकांचे योगदान आणि त्याच्या मर्यादा.
6.आधुनिक तंत्रज्ञान आणि नियतकालिके.

सदर अभ्यास पत्रिकेत पुढील नियतकालिकांचा स्थूलमानाने अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.

1.भाषा आणि जीवन
2.नवभारत

3.प्रतिष्ठान
4.युगवाणी
5.अस्मितादर्श
6.कविता-रती
7.नव अनुष्टुभ
8.मिळून साऱ्याजणी
9.पंचधारा
10.फडकी

संदर्भग्रंथ

1.मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास- वा. के. लेले
२.मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास – व. दि. कुलकर्णी
३. मराठी मासिकांची शंभरी – बा. द. सातोस्कर
४. नियतकालिक वाङ्मय – रा. श्री. जोग (मराठी वाङ्मयाचा इतिहास या खंडातून
५. मराठी वाङ्मयातील नियतकालिकांचे साहित्य प्रवाहांना योगदान – (संपा) तुषार चांदवडकर
६. 'प्रतिष्ठान'ची सूची – संगिता मोरे

द्वितीय सत्र --

एम आर ५ अनिवार्य

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

(1818 ते 1960)

Outcome: निष्पत्ती

१. आधुनिक मराठी साहित्याचे बदलते स्वरूप समजून घेणे.
२. साहित्यातील परिवर्तनाचे योगदान कळून येईल.
३. साहित्यातील आधुनिकीकरणाचा शोध घेणे.
४. वाङ्मयेतीहासाची संकल्पना कळून येईल.
५. स्वातंत्र्याच्या आंदोलनाचे मराठी साहित्यावरील परिणाम लक्षात येतील.

अभ्यास घटकः

1. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना
2. इ.स. 1818 ते 1960 या कालखंडातील सामाजिक, सांस्कृतिक, भाषिक, राजकीय आणि वाङ्मयीन पार्श्वभूमी.
3. ख्रिस्ती मिशनरी आणि सरकारी पातळीवरील वाङ्मयनिर्मितीचे प्रयत्न.
4. स्वातंत्र्याची चळवळ
5. विविध वाद(Ism) विचारधारांचा वाङ्मयनिर्मितीवर पडलेला प्रभाव.
6. मुद्रणकला आणि वाङ्मयनिर्मिती.
7. नियतकालिके आणि मराठी साहित्य.

सदर अभ्यासपत्रिकेत पुढील वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.

1. निबंध वाङ्मय.

2. नाटक
3. कविता
4. कथा
5. कादंबरी
6. ललित गद्य (चरित्र, आत्मचरित्र, प्रवासवर्णन इत्यादी)

संदर्भग्रंथ

अर्वाचीन मराठी गद्याचे पूर्वपीठिका- गं. बा. सरदार
मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 1 ते 7 - मसाप, पुणे
मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार - द. वा. पोतदार
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड 1, 2 अ. ना.देशपांडे
प्रदक्षिणा,खंड 1,2 कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

एम आर ६ अनिवार्य

ऐतिहासिक भाषाविज्ञान

Outcome: निष्पत्ती

१. मराठी भाषेची वाटचाल लक्षात येईल.
२. बोलीविषयीचे गैरसमज दूर होतील.
३. स्वभाषेकडे पाहण्याची नवी दृष्टी विकसित होईल.
४. भाषिक परिवर्तनाचे स्वरूप कळून येईल.
५. भाषाकुल संकल्पनेचे ज्ञान होईल.

अभ्यास घटकः

1. ऐतिहासिक भाषाविज्ञानः संकल्पना आणि स्वरुप
2. भाषिक परिवर्तन
3. भाषाकुल संकल्पना
4. मराठी भाषेची उत्पत्ती
5. भाषाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे

संदर्भग्रंथ

तुळपुळे डॉ. शं. गो., यादवकालीन मराठी भाषा
वाळिंबे मो. रा., सुलभ मराठी व्याकरण
केळकर डॉ. अशोक , मराठी भाषेचा आर्थिक संसार
गोसावी डॉ. र. रा., ऐतिहासिक भाषाशास्त्र
मालशे, इनामदार, सोमण (संपा), भाषाविज्ञानः वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक
कानडे डॉ. मु. श्री., मराठीचा भाषिक अभ्यास
गजेंद्रगडकर डॉ. श्री. न., भाषा आणि भाषाशास्त्र
खोडदे सुवर्णा, ऐतिहासिक भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा

एम आर ७ अनिवार्य

चळवळींचे साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१. चळवळीची संकल्पना लक्षात येईल.
२. लढा, आंदोलन, चळवळ यांमधील सीमारेषा कळून येतील.
३. समाज बदलासाठी चळवळीचे योगदान समजून येईल.
४. साहित्याशी असणारा चळवळीचा अनुबंध कळून येईल.
५. चळवळीने निर्माण केलेल्या साहित्याचे आकलन करता येईल.

अभ्यास घटकः

१. चळवळींचे साहित्यशास्त्र
२. मध्ययुगातील भक्ती चळवळी आणि मराठी साहित्य
३. ब्रिटीश काळातील समाजसुधारणेच्या चळवळी आणि मराठी साहित्य
४. स्वातंत्र्य चळवळ आणि मराठी साहित्य
५. भाषाशुद्धीची चळवळ
६. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील चळवळी आणि मराठी साहित्य: अनियतकालिके, ग्रामीण, दलित, स्त्रीमुक्ती, आदिवासी, शेतकरी आणि कामगारांच्या चळवळी
७. पुढील साहित्य कृतींचा अभ्यास अपेक्षित आहे
   अ. शेतक-याचा असूड - महात्मा जोतीराव फुले
   आ. पत्री - साने गुरुजी
   इ. गाणी चळवळीची - नारायण सुर्वे

संदर्भ ग्रंथ

आंबेडकरी चळवळीचे अंतरंग – अर्जुन डांगळे
दलित पॅंथर – शरणकुमार लिंबाळे
महर्षी वि. रा. शिंदे यांच्या राजकीय व सामाजिक चळवळी – तानाजी ठोंबरे
मानवाधिकार चळवळ – धनंजय खैर, शिवाजीराव ठोंबरे
सुभाषचन्द्र बोस आणि भारतातील कम्युनिस्ट चळवळ – गौतम चटोपाध्याय
भारतीय सहकारी चळवळ – चौगुले, पठाण
भारतातील सामाजिक चळवळी – घनश्याम शहा
हिंदुस्थानच्या स्वातंत्र्य चळवळीचा इतिहास – जयसिंगराव पवार
महात्मा फुले आणि शेतकरी चळवळ – अशोक चौसाळकर
सत्यशोधक चळवळ – संभाजी खराट
साहित्य आणि समाज – (संपा) नागनाथ कोत्तापल्ले
साहित्याचा अन्वयार्थ – नागनाथ कोत्तापल्ले
साहित्य आणि विद्रोह – (संपा) पृथ्वीराज तौर
नपेक्षा – अशोक शहाणे
आदिवासीः समाज, संस्कृती आणि साहित्य – (संपा) वैजनाथ अनमुलवाड

एम आर ८.१ ऐच्छिक

मराठी बोली आणि साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१. बोलींचे महत्व समजून येईल.
२. बोलींच्या निर्मितीची कारणे कळून येतील.
३. बोलींचे लालित्य लक्षात येईल.
४. महाराष्ट्रातील बोलींची ओळख होईल.
५. बोलींचा अभ्यास कसा केला जातो हे लक्षात येईल.

अभ्यास घटकः

१. बोली: संकल्पना
२. महाराष्ट्रातील बोली
३. बोलींचे सौंदर्यशास्त्र
४. बोलीभाषेतील मराठी साहित्य
५. विशेष अभ्यास – अहिराणी, व-हाडी, मालवणी, झाडी, भिल्ली, दखनी या बोलीतील साहित्याचा विशेष अभ्यास

संदर्भग्रंथ

दखनी भाषाः म-हाटी संस्कृतीचा एक आविष्कार – श्री. रं. कुलकर्णी
बोली: समाज, साहित्य आणि संस्कृती – कैलास सार्वेकर
सामाजिक भाषाविज्ञान आणि बोली – शशिकला कांबळे
व-हाड इतिहास आणि बोली – विठ्ठल वाघ
अहिराणी. भाषा- वैज्ञानिक अभ्यास – रमेश सूर्यवंशी
भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण, मुख्य संपादक : डॉ. गणेश देवी महाराष्ट्रातील बोलींचे संपादक : अरुण जाखडे
भाषाचिंतन - केशव सखाराम देशमुख

एम आर ८.२ ऐच्छिक

बालकुमार साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१. बालकुमार साहित्याचे महत्व समजून येईल.
२. प्रौढ साहित्यापेक्षा निराळे असणारे बालसाहित्याचे वेगळेपण समजून येईल.
३. मराठी बालसाहित्याची व बालसाहित्यिकांची ओळख होईल.
४. भाषांतरित बालसाहित्याचा परिचय होईल.
५. बालसाहित्यातील नव्या प्रयोगांचे आकलन होईल.

अभ्यास घटकः

१. बालसाहित्याची संकल्पना कुमार ,बाल ,शिशू :
२. मराठी बालसाहित्याची वाटचाल
३. भाषांतरीत बालसाहित्य
४. बालसाहित्य आणि अन्य कलांचा अनुबंध संगीत ,चित्रकला :
५. बालसाहित्य नवे प्रयोग ,साहित्य संमेलने ,नियतकालिके :
६. खालील साहित्य कृतीचा अभ्यास अपेक्षित आहे

अ. गोट्या – कादंबरी - नाताम्हणकर .धों ., श्रीसमर्थ ग्रंथ भवन, पुणे
आ. टिंबाच्या कविता –कवितासंग्रह - किशोर पाठक, संवेदना प्रकाशन, पुणे
इ. शिक्षणतपस्वी जे – नाईक .पी .चरित्र - शिवशंकर उपासे, स्वानंद प्रकाशन, आजरा
ई. मांजरू आणि इतर कथा – कथासंग्रह – राजीव तांबे, राजहंस प्रकाशन, पुणे

संदर्भ ग्रंथ

शतकातील बालकविता – (संपा) डॉ लीला दीक्षित
बालसाहित्याचे अंतरंग – विश्वास वसेकर
मराठी बालसाहित्यः विचार आणि दर्शन – डॉ. लीला दीक्षित
लिहीणं मुलांचं, शिकवणं शिक्षकांचं – लीला पाटील
बालसाहित्यः आकलन आणि समीक्षा– विद्या सुर्वे बोरसे
बालवाङ्मय - देविदास बागुल
मराठी बालवाङ्मयः स्वरुप आणि अपेक्षा - सुलभा शहा
बालसाहित्याचे अंतरंग - रजनी हिरळीकर
बालशिक्षण, बालसाहित्यः विविध आयाम - मंदा खांडगे, लीला दीक्षित (संपा.)
मराठी बालसाहित्यः प्रवाह आणि स्वरुप - लीलावती भागवत
बालसाहित्याची रुपरेखा - मालतीबाई दांडेकर
बालकुमार साहित्य: आशय आणि लयतत्त्व – महावीर जोंधळे

एम आर ८.३ ऐच्छिक

प्रदेशिक साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१ साहित्याचे प्रवाह आणि प्रकार लक्षात येतील.
२ काळ आणि साहित्यलेखनाचा दृष्टीकोन याबद्दल जाणीव समृद्ध होईल.
३ महत्वाच्या प्रादेशिक लेखकांच्या लेखनाचा परिचय होईल.
४ भिन्न भिन्न साहित्य प्रवाहातील कला कृतींमध्ये असणारा भूप्रदेश कसा निराळा असतो हे कळून येईल.
५ निवडक कलाकृतींचा परिचय होईल.

अभ्यास घटकः

१. प्रादेशिक साहित्य: संकल्पना
२. मराठी प्रादेशिक साहित्याचे स्वरूप
३. प्रदेश: ग्रामीण, वंचित, महानगरी आणि विज्ञान साहित्यातील
४. निवडक साहित्यकृतींचा अभ्यास
   अ. चानी – चि. त्र्यं. खानोलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
   आ. गारंबीचा बापू – श्री. ना. पेंडसे, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे
   इ. पडघवली – गो. नी. दांडेकर, मृण्मयी प्रकाशन, पुणे

संदर्भ ग्रंथ

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ.ना. देशपांडे
कादंबरी – ल. ग. जोग

ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोंकणी बोली – अ. का. प्रियोळकर
धार आणि काठ – नरहर कुरुंदकर
स्त्री व्यक्तिरेखा: गोनीदांच्या – उज्ज्वला देवरे
प्रदक्षिणा - कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे
मराठी कादंबरीतील प्रादेशिकता – भास्कर शेळके
प्रादेशिक बोलीचे भाषाविज्ञान – (संपा) संजय लोहकरे

एम आर ८.४ ऐच्छिक

वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास

Outcome: निष्पत्ती

१. वाङ्मयीन कालखंड ही संकल्पना स्पष्ट होईल.
२. इतिहासाकडे पाहण्याची नवी दृष्टी विकसित होईल.
३. लेखन कृतींचे महत्वमापन काळाच्या कसोटीवर कसे करता येते हे समजून येईल.
४. कालखंडाच्या अभ्यासाची परिमाणे कळून येतील.
५. बदलत्या काळाचे नेमके आकलन करता येईल.

अभ्यास घटकः

1.कालखंडाचा अभ्यास म्हणजे काय ? तात्विक मीमांसा.
2.कालखंडाच्या प्रेरणा-प्रवृत्ती, भाषा आणि शैली.
3.कालखंडानुरूप वाङ्मयीन संशोधन.
4.विविध कालखंडात लेखन करणाऱ्या लेखकांचे व्यक्तिमत्व.
5.सदर अभ्यासपत्रिकेत पुढील प्रमाणे अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.

यादवकाळ, बहामनीकाळ, शिवकाळ, पेशवेकाळ, अव्वल इंग्रजीकाळ आणि आधुनिक वाङ्मयकाळ.

संदर्भग्रंथ

वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास -उषा देशमुख
प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- अ.ना.देशपांडे

एम आर ८.५ ऐच्छिक

अमराठी प्रांतातील मराठी साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१ मराठी साहित्याच्या विस्तारलेल्या परिघाचा परिचय होईल.
२ मराठी माणूस, मराठी भाषा व मराठी साहित्य यांविषयीचे आकलन समृद्ध होईल.
३ महाराष्ट्रातील व महाराष्ट्राबाहेरील मराठी साहित्याचे निराळेपण लक्षात येईल.
४ महाराष्ट्राबाहेरील मराठी संस्कृतीचा परिचय होईल.
५ महाराष्ट्रापासून दूर प्रांतात सुरु असलेले मराठीविषय कार्य लक्षात येईल.

अभ्यास घटकः

१. महाराष्ट्राबाहेरील मराठी समाजः इतिहास आणि परिचय
२. मध्ययुगीन काळात अमराठी प्रांतात झालेले साहित्य निर्मितीचे प्रयत्न
३. आधुनिक काळातील अमराठी प्रांतातील साहित्य निर्मिती

४. अमराठी प्रांतातून प्रकाशित होणारी मराठी वाङ्मयीन नियतकालिके (पुढील नियतकालिकांचा विस्ताराने अभ्यास अपेक्षित आहे पंचधारा, अनुबंध, नव अनुबंध, एकता, पत्रसारांश, मायबोली)
५. अमराठी प्रांतातील मराठी साहित्य संस्था व उपक्रम (पुढील साहित्य संस्थांचा व बृहन महाराष्ट्र मंडळाच्या कार्याचा अभ्यास अपेक्षित - मराठी साहित्य परिषद हैदराबाद, मराठी वाङ्मय परिषद बडोदा, इंदूर, दिल्ली, बिलासपुर, कोलकाता, भोपाळ, वाराणशी, अलिगड, यांच्यासोबत गोवा, कर्नाटक आणि तमीळनाडू राज्यातील मराठी लेखकांची ओळख अपेक्षित आहे.)
६. भारताबाहेरील देशात होणारी मराठी साहित्य निर्मिती व तिचे वेगळेपण (अमेरिका, रशिया, कॅनडा, मॉरिशस, सिंगापूर, इस्त्राईल इत्यादि देशातील मराठी साहित्य निर्मितीची ओळख.)
७. विश्व मराठी साहित्य संमेलन, जागतिक मराठी साहित्य परिषद, जागतिक साहित्य संमेलन इत्यादि साहित्य उपक्रमांचा परिचय.
८. पुढील साहित्यकृतींचा अभ्यास अपेक्षित आहे
   अ. विदेशिनी – (संपादन) विद्यूलेखा अकलूजकर
   आ. हैदराबादची चित्तरकथा – धनंजय कुलकर्णी

संदर्भ ग्रंथ

लळीत बाळकृष्ण, भैलुमे राजाभाऊ (संपा.), स्मरणिका, आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्र, बोरा कॉलेज, शिरुर घोडनदी जिल्हा पुणे, फेब्रूवारी २०१७
महाराष्ट्र कर्नाटक सांस्कृतिक अनुबंध – अ. रा. तोरो
दक्षिण भारतातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : तंजावर खंड – वसंत जोशी
दक्षिण भारतातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास: आंध्र कर्नाटक खंड – वसंत जोशी, द. दि. पुंडे
तंजावरी राजेभोसले : साहित्य आणि समीक्षा – ईश्वर सोमनाथे

मराठी - प्रथम सत्र – खुले श्रेयांक ....

MR – OE 1

मराठी भाषिक कौशल्ये: संज्ञापन कौशल्ये

Outcome: निष्पत्ती

१ चांगले व नेमके पत्रलेखन करता येईल.
२ कार्यालयीन पत्रव्यवहार करण्यास सहाय्य होईल.
३ सार्वजनिक कार्यक्रमांच्या आयोजनात नेमकेपणा आणता येईल.
४ संज्ञापनात सहजता येईल.
५ विरामचीन्हाचे महत्व कळून येईल.

अभ्यास घटकः

१. संज्ञापन कौशल्यः संकल्पना व स्वरुप
२. पत्रलेखन उपयोजनः कौटुंबिक (व्यक्तिगत, प्रासंगिक), सांस्कृतिक (निमंत्रण, आभार), कार्यालयीन (अर्ज, आदेश), व्यावसायिक (मागणी, स्मरण)
३. कार्यालयीन संज्ञापनः स्वरुप आणि वैशिष्ट्ये – , टिप्पणी लेखन, अहवाल लेखन
४. कार्यक्रम पत्रिका व कार्यक्रम आयोजन तंत्र – कार्यक्रमाचे आयोजन, पूर्वनियोजन, पत्रिकालेखन, सूत्रसंचालन, वृत्तांत लेखन आणि वृत्तलेखन.
५. लेखनातील विरामचिन्हांचे महत्व.

संदर्भ ग्रंथः

उपयोजित मराठी – डॉ. प्रभाकर जोशी, डॉ. किशोर पाटील

व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नसिराबादकर

व्यावहारिक मराठी – प्रकाश परब

व्यावहारिक मराठी – (संपा) द. दि. पुंडे, कल्याण काळे

वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी – नरेंद्र मारवाडे

कार्यालयीन पत्रलेखन – मोहन पोतदार

व्यावहारिक मराठी – डॉ. लीला गोविलकर

मराठी लेखन दर्शन – चंद्रहास जोशी

मराठी भाषिक कौशल्ये विकास – संपादक, पृथ्वीराज तौर

MR – OE 2

लिंगभाव: संकल्पना आणि स्वरूप

Outcome: निष्पत्ती

१. लिंगाधारीत समाजव्यवस्थेचे आकलन होईल.
२. लिंग आणि समाजव्यवस्था यांचे ताणतणाव कळून येतील.
३. समानतेवर आधारित समाजव्यवस्थेच्या उभारणीत येगदान देण्यासाठी नवी विचारसरणी विकसित होईल.
४. मराठी साहित्यातील पितृसत्ताक साहित्य व्यवहाराची ओळख होईल.
५. जातीव्यवस्थेने साहित्यावर केलेले परिणाम कळून येतील.

अभ्यास घटकः

१ लिंगभाव: संकल्पना आणि स्वरूप

२ जात आणि लिंगभाव

३ शिक्षण आणि लिंगभाव

४ लिंगभाव आणि मराठी साहित्य

संदर्भग्रंथ :

पितृसत्ता व स्त्रीमुक्ती- वंदना सोनाळकर/ शर्मिला रेगे

लिंगभाव का मानव वैज्ञानिक अन्वेषण : प्रतीछेडी क्षेत्र - लीला दुबे

संदर्भासहित स्त्रीवाद- संपादक- वंदना भागवत

मानवशास्त्रातील लिंगभावाची शोध मोहीम- विद्युत भागवत

समकालीन साहित्यचर्चा- संपादक- मनोहर जाधव/ श्रीकांत देशमुख

लिंगभाव समजून घेताना- कमला भसीन (अनु. श्रुती तांबे)

स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन - अश्विनी धोंगडे

MR – OE 3

लोकप्रिय साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१ साहित्यातील विविध संकल्पनांचा परिचय होईल.
२ मराठी साहित्याचे स्वरुप कळून येईल.
३ अभिरुची उंचावण्यास उपयोग होईल.
४ लोकप्रियता म्हणजे काय? हे लक्षात येईल.
५ अभिजन कलाकृतीही लोकप्रिय असते हे कळून येईल.

अभ्यास घटकः

१. लोकप्रिय साहित्य : संकल्पना व बदलते स्वरूप
२. लोकप्रियता : अभिजात साहित्य, श्रेष्ठ साहित्य, कलात्मक साहित्य आणि बाजार
३. वाचकांच्या अभिरुचीचा दबाव, प्रकाशकांची मागणी, प्रसार माध्यमांची अंगभूत वैशिष्ट्ये
४. मराठी लोकप्रिय साहित्याची परंपरा व लोकप्रिय साहित्याचे प्रकार
५. पुढीलपैकी एका साहित्यकृतीचा विशेष अभ्यास अपेक्षित आहे

अ. पत्रास कारण की... – अरविंद जगताप, ग्रंथाली, मुंबई
आ. मन में है विश्वास – विश्वास नांगरे पाटील, राजहंस प्रकाशन, पुणे
इ. दुनियादारी – सुहास शिरवळकर, शशिदीप प्रकाशन, पुणे

संदर्भ ग्रंथ

साहित्याचा अवकाश – नागनाथ कोत्तापल्लें
कादंबरी आणि मराठी कादंबरी – उषा हस्तक
टीकास्वयंवर – भालचंद्र नेमाडे
धार आणि काठ – नरहर कुरुंदकर
मराठी कथेची स्थितीगती – अंजली सोमण

MR – OE 4

मराठी साहित्य आणि संस्कृती

Outcome: निष्पत्ती

१. वाङ्मयीन संस्कृतीची ओळख होईल.
२. मराठी साहित्याने निर्माण केलेल्या संस्कृती व्यवस्थेशी परिचय होईल.
३. मराठीचे वाङ्मयीन पर्यावरण लक्षात येईल.
४. अभिरुचीची संकल्पना कळून येईल.
५. वाचन संस्कृतीकडे पाहण्याची दृष्टी मिळेल.

अभ्यास घटकः

१. साहित्य संकल्पना : समाज आणि संस्कृती ,
२. वाङ्मयीन संस्कृती: पारंपरिक आणि आधुनिक घटक
३. संस्कृती आणि कलानिर्मिती: साहित्य संमेलने, वादविवाद, भूमिका, वाङ्मयबाह्य दबाव
४. वाङ्मयीन परंपरा आणि अभिरुची

५. वाचनसंस्कृती: लेखकाची प्रतिमा, समाजमानस, ग्रंथ व्यवहार

संदर्भ ग्रंथ

वाङ्मयीन संस्कृती – सुधीर रसाळ
साहित्य आणि अस्तित्वभान – दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ – रा.ग. जाधव
मिथक आणि नाटक – तारा भवाळकर
साहित्याचे सामाजिक व सांस्कृतिक अनुबंध –म. सु. पाटील
काही वाङ्मयप्रकार – शोध आणि स्वरूप : वसंत जोशी
साहित्यविमर्श – रमेश वरखेडे

मराठी – द्वितीय सत्र – खुले श्रेयांक ....

MR – OE 5

मराठी भाषिक कौशल्ये : संवाद व लेखन कौशल्ये

Outcome: निष्पत्ती

१ भाषिक संवादाचे महत्व अधोरेखित होईल.
२ संवादाच्या विविध घटकांचा परिचय होईल.
३ शासन व प्रशासनाची कार्यप्रणाली लक्षात येईल.
४ प्रमाण मराठी लेखनाचे नियम माहिती होतील.
५ मराठी भाषेतून सहज संवाद साधता येईल.

अभ्यास घटकः

१. भाषिक कौशल्येः स्वरुप
२. संवाद कौशल्याचा आविष्कार
अ. भाषण
आ. परिसंवाद
इ. मुलाखत
३. लेखन कौशल्याचा आविष्कार
अ. अर्ज लेखन
आ. स्वपरिचयपत्र
इ. रोजनिशी
४. प्रमाण मराठी लेखनाचे नियम

संदर्भ ग्रंथ

उपयोजित मराठी – डॉ. प्रभाकर जोशी, डॉ. किशोर पाटील
व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नसिराबादकर
व्यावहारिक मराठी – प्रकाश परब
व्यावहारिक मराठी – (संपा) द. दि. पुंडे, कल्याण काळे
वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी – नरेन्द्र मारवाडे

कार्यालयीन पत्रलेखन – मोहन पोतदार
व्यावहारिक मराठी – डॉ. लीला गोविलकर
मराठी लेखन दर्शन – चंद्रहास जोशी
मराठी भाषिक कौशल्ये विकास – पृथ्वीराज तौर

MR – OE 6

आंबेडकरी साहित्य

Outcome: निष्पत्ती

१ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या व्यक्तीमत्वाचा मराठी साहित्यावर पडलेला प्रभाव लक्षात येईल.
२ साहित्याकडे पाहण्याची नवी दृष्टी विकसित होईल.
३ विचारसरणी आणि साहित्य व्यवहार यांच्याविषयी नवे भान येईल.
४ डॉ आंबेडकरांच्या तत्त्वज्ञानातून आकाराला आलेल्या चळवळीकळून येतील.
५ आंबेडकरी साहित्याचा अभ्यास होईल.

अभ्यास घटकः

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरः जीवन आणि कार्य
२. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे वर्णव्यवस्थेविषयी आणि सुधारणाविषयक विचार
३. आंबेडकरी चळवळीचा मागोवा.
४. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव
५. पुढीलपैकी एका साहित्यकृतीचा विशेष अभ्यास अपेक्षित आहे
    अ. भडास –अनिल सपकाळ (कादंबरी) सायन पब्लिकेशन्स, पुणे
    आ. आता होऊन जाऊ द्या – लोकनाथ यशवंत (कवितासंग्रह)

संदर्भ ग्रंथ

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विचारमंथन – वा. ना. कुबेर
डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांचे बहिष्कृत भारतातील अग्रलेख – रत्नाकर गणवीर
डॉ. भीमराव रामजी आंबेडकर – चां. भ. खैरमोडे
पत्रकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर – गंगाधर पानतावणे
आंबेडकरी चळवळ – य. दि. फडके
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर – धनंजय कीर
आंबेडकरी जलसे – भगवान ठाकूर
आंबेडकरी चळवळीचे अंतरंग – अर्जुन डांगळे
फुले आंबेडकरी चळवळीचे क्रांतीशास्त्र – मनोहर पाटील
आंबेडकरी कविता – (संपा) पद्माकर तामगाडगे
फुले आंबेडकरी प्रेरणेचे नवे कवी नवे आकलन – मोतीराम कटारे
सर्वदर्शी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर – संपादक: डॉ. पी. विठ्ठल, डॉ. नागोराव कुंभार

MR – OE 7
इंटरनेट आणि मराठी भाषा

Outcome: निष्पत्ती

१ इंटरनेटचा मराठी साहित्यावर पडलेला प्रभाव कळून येईल.
२ इंटरनेट्मुळे बदलत चाललेल्या साहित्य व्यवहाराचे भान येईल.
३ इंटरनेटने उपलब्ध करुन दिलेल्या संधीशी ओळख होईल.
४ विविध मराठी संकेत स्थळांची माहिती होईल.
५ मराठीतून संगणकावर कार्य करण्याची उर्मी जागृत होईल.

अभ्यास घटकः

१. इंटरनेट : विकास आणि विस्तार
२. समाजमाध्यमे आणि मराठी भाषा
३. विश्वकोश, ई पुस्तके
४. ब्लॉग, संकेतस्थळ आणि मराठी भाषा
५. अभिव्यक्तीच्या नव्या शक्यता आणि भाषिक सर्जनशीलता

संदर्भ ग्रंथ

सोशल मीडिया डिजीटल दुनिया – प्रफुल्ल सुतार
प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, पुस्तक क्र.MAR
254 जाहिरातीचं जग - यशोदा भागवत
उपयोजित मराठी- प्रकाश मेदककर
माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्ये- केशव तुपे

MR – OE 8
मराठीचे व्याकरण

Outcome: निष्पत्ती

१ मराठी व्याकरणाची नव्याने ओळख होईल.
२ मराठी व्याकरणाचे महत्व लक्षात येईल.
३ मराठी व्याकरणाचा अभ्यास करण्याची आवड निर्माण होईल.
४ मराठीच्या वर्णमालेचा नवा परिचय होईल.
५ विरामाचीन्हांचे महत्व लक्षात येईल.

अभ्यास घटकः

१. भाषालिपी आणि व्याकरण ,
२. मराठीची वर्णमाला अकारविल्हे ,उच्चारस्थाने ,व्यंजन ,स्वर ,प्रकार –
३. शब्दाच्या जाती
४. विभक्ती
५. प्रयोग
६. क्रियापद
७. विरामचिन्हे

संदर्भग्रंथ
सुगम मराठी व्याकरण व लेखन – मो. रा. वाळंबे
भाषाचिंतन – डॉ केशव सखाराम देशमुख

MA Marathi Second Year

III	**M.A. Marathi Second Year** **Sem : III**		
	Core Module अनिवार्य अभ्यासपत्रिका	Module & Name	Credits Allotted
	MR- 9 MR- 10 **Elective Module** MR-11.1 MR- 11.2 MR- 11.3 MR- 11.4	साहित्यविचार वर्णनात्मक भाषाविज्ञान जाहिरात लेखन माहितीपर लेखन एका लेखकाचा अभ्यास: फ.मुं. शिंदे आदिवासी साहित्य	4 4 4 4 4 4
	ऐच्छिक अभ्यासपत्रिका Open Elective Module MR-12.1 MR- 12.2 MR- 12.3 ऐच्छिक अभ्यासपत्रिका Elective Module MR-12.4 MR- 12.5 MR- 12.6 MR- 12.7	आंतर संकुल सर्जनशील लेखन सौंदर्यशास्त्र मराठी ललित निबंध संकुलांतर्गत साहित्याचे समाजशास्त्र चरित्र आत्मचरित्र मराठीचे व्याकरण प्रादेशिक साहित्य	 4 4 4 4 4 4 4
	Viva –Voce		2
IV	Core Module अनिवार्य अभ्यासपत्रिका	Module & Name	Credits Allotted
	MR- 13 MR- 14 **Elective Module** MR- 15-1	समीक्षाविचार आधुनिक मराठी वाङ्‌मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समाजमाध्यमे आणि मराठी साहित	4 4 4

	MR- 15-2 MR- 15-3 MR -15-4	स्त्रियांचे लेखन **बोली विज्ञान** आदिवासी लोकसंस्कृती	4 4
	ऐच्छिक अभ्यासपत्रिका Open Elective Module MR-16 -1 MR- 16.2 MR- 16.3 ऐच्छिक अभ्यासपत्रिका Elective Module MR- 16.4 MR-16.5 MR-16.6 MR- 16.7	**आंतर संकुल** अमराठी प्रांतातील मराठी साहित्य गीतलेखन साहित्य संशोधनपध्दती **संकुलांतर्गत** वाङ्.मयीन वाद संकल्पना साहित्याचे अध्यापन मराठी भाषिक कौशल्ये हैदराबाद मुक्तीसंग्रामाचे साहित्य	 4 4 4 4 4 4 4
	Viva -Voce		2
	MR- 17	प्रकल्पलेखन (अनिवार्य)	4
	Total Credit of III & IV Semester:		**40**

एम ए मराठी

द्वितीय वर्ष

सत्र तिसरे...

एम आर ९ अनिवार्य

साहित्यविचार

१. साहित्याचे स्वरुप
२. साहित्याचे प्रयोजन
३. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया
४. साहित्य प्रकारांची संकल्पना
५. साहित्याची भाषा
६. साहित्य सिद्धांत

संदर्भ ग्रंथ

भारतीय साहित्यशास्त्र – ग. त्र्यं देशपांडे
रसविमर्श – के ना. वाटवे
अभिनव काव्यप्रकाश – रा. श्री. जोग
अभिनव साहित्यशास्त्र – भालचंद्र खांडेकर, लीला गोविलकर
काव्यशास्त्रप्रदीप – स. रा. गाडगीळ
मराठीचे साहित्यशास्त्र – मा. गो. देशमुख
साहित्यविचार – दि. के. बेडेकर
साहित्याची भाषा – भालचंद्र नेमाडे

एम आर १० अनिवार्य
वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

१. भाषेचे स्वरुप
२. स्वनिमविचार
३. पदविचार
४. वाक्यविचार
५. अर्थविचार

संदर्भ ग्रंथः
ध्वनिविचार - कालेलकर डॉ ना. गो.
भाषाविज्ञानः वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक - मालशे, इनामदार, सोमन (संपा.)
वर्णनात्मक भाषाविज्ञानः स्वरुप आणि पद्धती - काळे, सोमण (संपा),
अभिनव भाषाविज्ञान - जोगळेकर, गं. ना.
भाषाविज्ञान परिचय - मालशे, पुंडे, सोमण (संपा)
आधुनिक भाषाविज्ञानः सिद्धांतन आणि उपयोजन - मालशे मिलींद,
सुबोध भाषाशास्त्र - जोशी प्र. न.

एम आर ११.१ ऐच्छिक
जाहिरात लेखन

१. जाहिरातीची संकल्पना
२. उत्पादन निर्मिती, व्यापार, बाजार आणि जाहिरात
३. प्रसार माध्यमे आणि जाहिरात
४. जाहिरात आणि कलामूल्ये
५. जाहिरात आणि सामाजिक बांधीलकी

६.	जगप्रसिद्ध जाहिरातींची ओळख
७.	मराठी जाहिरातींचे बदलते विश्व
८.	जाहिरातींचे प्रत्यक्ष संहिता लेखन (मुद्रीत, श्राव्य, दृक आणि द्रुकश्राव्य माध्यम)

संदर्भ ग्रंथः

जाहिरातींचे जग – शोभा भागवत
ब्रँडनामा – अभिजित जोग
जाहिरात – साईनाथ पाचारणे
जाहीराताशास्त्र – वंदना खेडीकर
जाहिरात विश्व – संजय कप्तान
विपणन आणि जाहिरात – सोमप्रसाद केंजळे

एम आर ११.२ ऐच्छिक

माहितीपर लेखन

१. सोशल मीडियाचे स्वरूप (इ-मेल, फेसबुक, व्हॉटसप, ट्विटर इ.ची ओळख)
२. इंटरनेट आणि सोशल मीडिया
३ माहितीपर लेखन म्हणजे काय?
 अ भाषण लेखन
 ब अहवाल लेखन
 क स्मरणिका संपादन
 ड वृत्तांत लेखन
 इ माहितीपुस्तिका
 फ मानपत्र लेखन

संदर्भग्रंथ

सोशल मीडिया डिजिटल दुनिया- प्रफुल्ल सुतार
व्यावहारिक मराठी - ल.रा.नासिराबादकर
प्रसार माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, पुस्तक क्र.MAR 254
जाहिरातीचं जग - यशोदा भागवत
उपयोजित मराठी- प्रकाश मेदककर
माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्ये- केशव तुपे
व्यावसायिक पत्रव्यवहार आणि अहवाल लेखन- शिल्पा देशपांडे
भाषण व नाट्यविषयक विचार- अशोक दा.रानडे

एम आर ११.३ ऐच्छिक

एका लेखकाचा अभ्यासः फ. मुं. शिंदे

१. लेखकाचा अभ्यासः संकल्पना
२. लेखकाचे व्यक्तीमत्व
३. लेखकाचे महत्वमापन करन्याची पद्धती
४. या अभ्यासपत्रिकेत फ. मुं. शिंदे यांच्या पुढील लेखनाचा अभ्यास करावयाचा आहे.
   अ. मळवट
   आ. मी सामील समूहात
   इ. फकीराचे अभंग

एम आर ११.४ ऐच्छिक

आदिवासी साहित्य

१स्वरूप : आदिवासी साहित्य .,संज्ञा, संकल्पना आणि व्याप्ती.

२ आदिवासी.३ .आदिवासी साहित्याची वाटचाल आणि वेगळेपण.साहित्याच्या प्रेरणा.

४. मराठी आदिवासी साहित्यातील जीवन जाणिवांचा शोध.

सदर अभ्यासपत्रिकेत पुढील साहित्यप्रकारानुसार निवडक कलाकृतींचा अभ्यास करणे अपेक्षित आहे.

गोधड – वाहरु सोनवणे

भाकर – बाबाराव मडावी

लेखणीच्या तलवारी – उषाकिरण अत्राम

एम आर १२. १ ऐच्छिक (आंतर संकुल ऐच्छिक)

सर्जनशील लेखन

१. प्रतिभेची संकल्पना
२. कलावंत आणि निर्मितीप्रक्रिया
३. कवितेचे सर्जन
४. कथेचे सर्जन आणि कादंबरीचे सर्जनः साम्य भेद
५. वाङ्मयीन करारः सांगण्याचे आणि दाखवण्याचे
६. नाट्यसंहिता आणि रंगभूमी

संदर्भ ग्रंथ

सृजनात्मक लेखन – डॉ आनंद पाटील

एम आर १२.२ ऐच्छिक (आंतर संकुल ऐच्छिक)

सौंदर्यशास्त्र

1. सौंदर्यशास्त्राची संकल्पना व स्वरुप
2. सौंदर्यवाचक विधानाचे स्वरुप
3. सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षाव्यवहार
4. निर्मिती सिद्धांत
5. कलानुभव
6. कलामूल्ये
7. कलाः स्वायत्तता, नीती आणि सत्य

संदर्भग्रंथः

पाटणकर, डॉ. रा. भा., सौंदर्यमीमांसा
मर्ढेकर बा. सी., सौंदर्य आणि साहित्य
पाध्ये प्रभाकर, सौंदर्यानुभव
पाटणकर, रा. भा., कान्टची सौंदर्यमीमांसा
पाटणकर रा. भा., क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र

एम आर १२. ३ ऐच्छिक (आंतर संकुल ऐच्छिक)

मराठी ललित निबंध

१. साहित्यः ललित आणि ललितेतर
२. ललित निबंध – संकल्पना
३. ललीतगद्य ते मुक्तगद्य- वाटचाल
४. मराठी ललित निबंधांचा इतिहास
५. निवडक ललित निबंधाचा अभ्यास
   अ. गुजगोष्टी – ना फडके .सी .
   आ. स्पर्शाची पालवी (विंदा करंदीकर) करंदीकर .वि .गो -
   इ. डोह – श्रीकुलकर्णी .वि .
   ई. शब्द मंजिरी – स्वाती दामोदरे

संदर्भ ग्रंथ

मुक्तगद्य– संकल्पना आणि उपयोजन : विचौगुले .शं .
लघुनिबंध ते मुक्तगद्य – वि चौगुले .शं .

एम आर १२. ४ ऐच्छिक (संकुलांतर्गत ऐच्छिक(

साहित्याचे समाजशास्त्र

१. साहित्य आणि समाजः परस्परसंबंध
२. साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास
३. समाजशास्त्रीय समीक्षा
४. मार्क्सवाद आणि साहित्य
५. बांधीलकीची संकल्पना
६. साहित्याचे समाजशास्त्र

संदर्भ ग्रंथः

साहित्य आणि समाज - (संपा) नागनाथ कोत्तापल्ले व इतर
साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ – रा. ग. जाधव
साहित्य आणि समाज – सदा क-हाडे
संत वाङ्‍याची सामाजिक फलश्रुती – गं. बा. सरदार
साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ – अंजली सोमण
साहित्य, समाज आणि संस्कृती – दिगंबर पाध्ये

एम आर १२. ५ ऐच्छिक)संकुलांतर्गत ऐच्छिक(

चरित्र- आत्मचरित्र

१. वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना
२. चरित्रः संकल्पना
३. आत्मचरित्रः संकल्पना
४. चरित्र- आत्मचरित्रः साम्यभेद
५. मराठी चरित्र लेखनाची वाटचाल
६. आत्मचरित्र, आत्मकथन आणि स्वकथः विकासाचे टप्पे

संदर्भ ग्रंथ

आद्य मराठी आत्मचरित्रकार संत नामदेव – सुहासिनी इर्लेकर
चरित्र आत्मचरित्र – नारायण भोसले
चरित्र आत्मचरित्र – अ म जोशी
मराठी चरित्र मुलतत्वे व समीक्षा – ग का रावते

एम आर १२.६ ऐच्छिक)संकुलांतर्गत ऐच्छिक(

मराठीचे व्याकरण

भाषा लिपी आणि ,व्याकरण

मराठीची वर्णमाला अकारविल्हे ,उच्चारस्थाने ,व्यंजन ,स्वर ,प्रकार –

शब्दाच्या जाती

विभक्ती

प्रयोग

क्रियापद

विरामचिन्हे

संदर्भग्रंथ

सुगम मराठी व्याकरण व लेखन – मो. रा. वाळंबे

एम आर १२.७ ऐच्छिक)संकुलांतर्गत ऐच्छिक(

प्रादेशिक साहित्य

५. प्रादेशिक साहित्य: संकल्पना
६. मराठी प्रादेशिक साहित्याचे स्वरूप
७. प्रदेश: ग्रामीण, दलित, महानगरी आणि विज्ञान साहित्यातील
८. निवडक साहित्यकृतींचा अभ्यास

संदर्भ ग्रंथ

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ.ना. देशपांडे
कादंबरी – ल. ग. जोग
ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोंकणी बोली – अ. का. प्रियोळकर
धार आणि काठ – नरहर कुरुंदकर
प्रदक्षिणा - कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे

---------------------------------- **चतुर्थ सत्र**....................................

एम आर १३ अनिवार्य

समीक्षाविचार

१. समीक्षेची संकल्पना, प्रयोजन व कार्य
२. साहित्यविचार आणि समीक्षा
३. वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये : परस्परसंबंध
४. साहित्य आणि इतर ललित कला
५. समीक्षापद्धती – समाजशास्त्रीय, मार्क्सवादी, मानसशास्त्रीय, आदिबंधात्मक, रुपवादी.
६. समीक्षेतील संकल्पना उत्तर आ ,अभिजातवाद –धुनिकतावादअतिवास्तव ,वास्तववाद ,वाद , संरचनावाद ,अस्तित्ववाद

संदर्भग्रंथ

साहित्याचे तत्वज्ञान – वि. ना. ढवळे
साहित्यातील संप्रदाय – रा. शं.वाळिंबे
मार्क्सवादी साहित्यविचार – के. रं. शिरवाडकर
मराठी टीका – वसंत दावतर
समीक्षेची नवी रूपे – गंगाधर पाटील
समीक्षेतील नव्या संकल्पना – (संपा) डॉ. मनोहर जाधव

एम आर १४ अनिवार्य

आधुनिक मराठी वाङ्म्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

१. संस्कृती म्हणजे काय?
२. साहित्य आणि संस्कृती यांचा अनुबंध
३. मध्ययुगीन संस्कृती आणि साहित्य
४. ब्रिटीश कालखंड आणि मराठी साहित्यातील बदल
५. स्वातंत्र्योत्तर कालखंड आणि बदलती वाङ्मयीन संस्कृती

एम आर १५. १ ऐच्छिक

समाज माध्यमे आणि मराठी भाषा

१. इंटरनेट आणि मराठी भाषा
२. माध्यमांची संकल्पना
३. प्रसारमाध्यमे
४. समाजमाध्यमांचा उदय आणि विकास

५. समकालीन समाजमाध्यमेः स्वरुप
६. समाजमाध्यमांचेः उपयोग, लाभ आणि तोटे
७. निवडक समाजमाध्यमांचा परिचय

संदर्भ ग्रंथ

भारतातील प्रसार माध्यमे काल आणि आज – जे व्ही व्हीलेनिलम जयमती दळवी /
प्रसार माध्यम आणि कायदे – गणेश मुळे
प्रसार माध्यमे आणि मराठी भाषा – भास्कर शेळके
प्रसार माध्यमे आणि समाज – सुधीर भटकर

एम आर १५.२ ऐच्छिक

स्त्रियांचे लेखन

१ संत कवयित्री
२ आधुनिक काळातील स्त्रियांचे लेखन
३ स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रियांचे लेखन
४ स्त्रीवादी साहित्य
५ खालील साहित्यकृतींचा अभ्यास अपेक्षीत आहे.
अ. संत जनाबाई यांचे निवडक अभंग (कविता)
आ. आमच्या आयुष्यातील काही आठवणी रमाबाई रान –डे (आत्मचरित्र)
इ. अन्वयार्थ (कथासंग्रह) विजया राजाध्यक्ष -
ई. ब्र (कादंबरी) कविता महाजन –

संदर्भग्रंथ

प्राचीन मराठी संत कवयित्रींचे वाङ्मयीन कार्य- सुहासिनी इर्लेकर
महाराष्ट्रातील संत कवयित्री - आरती दातार
संत कवयित्री- इंदुमती शेवडे
मराठी लेखिका: चिंता आणि चिंतन- भालचंद्र फडके
दलित स्त्रियांची आत्मकथने: स्वरूप आणि चिकित्सा- मनोहर जाधव

एम आर १५.३ ऐच्छिक

बोलीविज्ञान

६. बोली: संकल्पना
७. महाराष्ट्रातील बोली
८. बोलींचे सौंदर्यशास्त्र
९. बोलीभाषेतील मराठी साहित्य

१०.विशेष अभ्यास – अहिराणी, व-हाडी, मालवणी, झाडी, भिल्ली, दखनी या बोलीतील साहित्याचा विशेष अभ्यास

संदर्भग्रंथ

दखनी भाषाः म-हाटी संस्कृतीचा एक आविष्कार – श्री. रं. कुलकर्णी

बोली: समाज, साहित्य आणि संस्कृती – कैलास सार्वेकर

सामाजिक भाषाविज्ञान आणि बोली – शशिकला कांबळे

व-हाड इतिहास आणि बोली – विठ्ठल वाघ

अहिराणी. भाषा- वैज्ञानिक अभ्यास – रमेश सूर्यवंशी

भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण, मुख्य संपादक : डॉ. गणेश देवी महाराष्ट्रातील बोलींचे संपादक : अरुण जाखडे

एम आर १५.४ ऐच्छिक

आदिवासी लोकसंस्कृती

1 .आदिवासी .संज्ञा आणि संकल्पना :

2.आदिवासी .समाज आणि संस्कृती :

3.आदिवासी भाषा आणि साहित्य.

.4आदिवासी संस्कृती म्हणजे काय? इ.

संदर्भग्रंथ :

भारतीय आदिवासीनाडगोंडे गुरुनाथ -

आदिवासी साहित्य आणि अस्मितावेद.संपा -,प्रफुल्ल शिलेदार

वानप्रस्थ – गणेश देवी

आदिवासी समाज :, संस्कृती आणि साहित्य.संपा - डॉवैजनाथ अनमुलवाड .

एम आर १६.१ ऐच्छिक (आंतर संकुल ऐच्छिक)

अमराठी प्रांतातील मराठी साहित्य

९. महाराष्ट्राबाहेरील मराठी समाजः इतिहास आणि परिचय

१०.मध्ययुगीन काळात अमराठी प्रांतात झालेले साहित्य निर्मितीचे प्रयत्न

११.आधुनिक काळातील अमराठी प्रांतातील साहित्य निर्मिती

१२. अमराठी प्रांतातून प्रकाशित होणारी मराठी वाङ्मयीन नियतकालिके (पुढील नियतकालिकांचा विस्ताराने अभ्यास अपेक्षित आहे पंचधारा, अनुबंध, नव अनुबंध, एकता, पत्रसारांश, मायबोली)

१३.अमराठी प्रांतातील मराठी साहित्य संस्था व उपक्रम (पुढील साहित्य संस्थांचा व बृहन महाराष्ट्र मंडळाच्या कार्याचा अभ्यास अपेक्षित - मराठी साहित्य परिषद हैदराबाद, मराठी वाङ्मय परिषद बडोदा, इंदूर, दिल्ली, बिलासपुर, कोलकाता, भोपाळ, वाराणशी, अलिगड, यांच्यासोबत गोवा, कर्नाटक आणि तमीळनाडू राज्यातील मराठी लेखकांची ओळख अपेक्षित आहे.)

१४. भारताबाहेरील देशात होणारी मराठी साहित्य निर्मिती व तिचे वेगळेपण (अमेरिका, रशिया, कॅनडा, मॉरिशस, सिंगापूर, इस्त्राईल इत्यादि देशातील मराठी साहित्य निर्मितीची ओळख.)

१५. विश्व मराठी साहित्य संमेलन, जागतिक मराठी साहित्य परिषद, जागतिक साहित्य संमेलन इत्यादि साहित्य उपक्रमांचा परिचय.

संदर्भ ग्रंथ

महाराष्ट्र कर्नाटक सांस्कृतिक अनुबंध – अ. रा. तोरो

दक्षिण भारतातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : तंजावर खंड – वसंत जोशी

दक्षिण भारतातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास: आंध्र कर्नाटक खंड – वसंत जोशी, द. दि. पुंडे

तंजावरी राजेभोसले : साहित्य आणि समीक्षा – ईश्वर सोमनाथे

एम आर १६.२ ऐच्छिक (आंतर संकुल ऐच्छिक)

गीतलेखन

१. गीतः तात्विक विवेचन
२. गीतरचनेचा पुर्वेतिहास
३. मराठी गीतरचना
४. गीत आणि चाल
५. गीतः निर्मिती प्रक्रिया

संदर्भ ग्रंथ

आधुनिक हिंदी कविता में गीतितत्व – सच्चिदानंद तिवारी

आकाशगाणी – योगेश्वर अभ्यंकर

चंदेरी लहरी – शांताराम आठवले

प्रदक्षिणा – कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन

गीतरचनाः स्वरुप व विकास- कल्याण इनामदार

एम आर १६.३ ऐच्छिक (आंतरसंकुल ऐच्छिक)

साहित्य संशोधनपद्धती

१. शोध आणि संशोधन
२. संशोधनः व्याख्या आणि प्रकार
३. साहित्याचे संशोधन
४. भाषेचे संशोधन
५. संशोधनातील अडथळे व उपाय
६. मराठी साहित्य संशोधनाचा इतिहास

एम आर १६.४ ऐच्छिक (संकुलांतर्गत ऐच्छिक)

वाङ्मयीन वादः संकल्पना

१. वाद (इझम)- संकल्पना
२. साहित्यातील वाद
३. राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्रातील वादांचा साहित्यावरील परिणाम
४. निवडक वादांचा परिचय
   अ. अभिजाततावाद
   आ. सौंदर्यवाद
   इ. वास्तववाद
   ई. स्त्रीवाद
   उ. देशीवाद
   ऊ. मार्क्सवाद

संदर्भ ग्रंथ

वाङ्मयीन वाद : संकल्पना व स्वरूप – सीताराम रायकर व इतर
जीवन आणि साहित्य – शरच्चंद्र मुक्तिबोध
मार्क्सवादी साहित्यविचार – केशव रं शिरवाडकर
साहित्य आणि कला – म ना लोही
साहित्य सिद्धांत – अनुवाद स गं मालशे

एम आर १६.५ ऐच्छिक (संकुलांतर्गत ऐच्छिक)

साहित्याचे अध्यापन

१. मराठी साहित्याचे अध्यापन
२. भाषांतरीत साहित्याचे अध्यापन
३. मराठी भाषा व साहित्याचे स्वरुप- अध्ययनातील समस्या
४. मराठी भाषा व साहित्य – अध्यापन प्रक्रियेतील नाविन्य
५. साहित्याचे अध्यापन- नव्या दिशा

एम आर १६.६ ऐच्छिक (संकुलांतर्गत ऐच्छिक)

मराठी भाषिक कौशल्ये

१. भाषिक कौशल्ये: संकल्पना
२. लेखन कौशल्ये
३. संभाषण कौशल्ये
४. कार्यालयीन पत्रव्यवहार

५. वृत्त लेखन
६. संपादन कौशल्य
७. सूत्रसंचालन आणि कार्यक्रमाचे आयोजन
८. व्यक्तिमत्व आणि भाषिक कौशल्ये

एम आर १६.७ (संकुलांतर्गत ऐच्छिक)
हैदराबाद मुक्ती संग्रामाचे साहित्य

१. हैदराबादचा मुक्ती संग्राम: इतिहास आणि स्वरूप
२. हैदराबाद प्रांत आणि मराठी भाषेच्या चळवळी
३. हैदराबाद राज्य आणि भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ
४. हैदराबाद राज्य आणि मराठी साहित्य
५. हैदराबाद मुक्ती संग्रामावर लिहिल्या गेलेल्या लेखनाचा विशेष अभ्यास
    अ. दैनंदिनी – स्वामी रामानंद तीर्थ (संपा. वि. पां. देऊळगावकर)
    आ. परवड – सुधाकरराव डोईफोडे
    इ. कहाणी हैदराबाद लढ्याची – नरेन्द्र चपळगावकर
    ई. गावपांढरी - महेश मोरे

एम आर १७ अनिवार्य
प्रकल्प लेखन

१. प्रकल्पः स्वरुप, कार्यपद्धती, महत्व
२. संदर्भाचे महत्व
३. टिपणे काढण्याची पद्धत
४. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती

Pattern of Question Paper

Total Marks – 50

Time- 3 Hours

Note:

1) Question one is compulsory.

2) Attempt any four from the remaining questions,.

3) Each question carries 10 marks.

Q. 1. Short notes (Attempt any two out of the 4)

Q. 2 Descriptive answer question.

Q.3 Descriptive answer question **.**

Q. 4 Descriptive answer question.

Q. 5. Descriptive answer question.

Q. 6. Descriptive answer question**.**

Q. 7. Descriptive answer question.